

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóca apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un sir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóca,
să se adreseze la «Redac-
tiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

in
Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.

Anul XII.

Blaș 3 Maiú 1902.

Numérul 18.

ACELAȘI SISTEM.

Trimbițatele vorbe ale ministr. Széll, aú făcut din noú fiasco, s'aú dovedit éráși, acum cu prilejul desbaterii bugetului, că sînt mai mult nesce frase sforăitoare cu carí, cel ce le-a pronunțat, a voit să se ridice peste înaintașii seí.

Premierul Széll a voit să arete prin ele străinătății, că și pentru nemagiari a început o viață nouă, de vreme ce dreptate se va da fie cui, fără de a căuta în fața celui ce cere dreptate.

Atâta și nimic mai mult a rămas din totă promisia: o vorbă. Și de la vorbă, până la faptă, e atât de mult!

Când cu prilejul desbaterii în dietă a bugetului cultelor, cetitorii nostri cunosc furtuna, ridicată contra deputaților naționaliști, cari cereau și pentru ai lor ceva din milioanele risipite din visteria statului de dragul magiarisării. S'a ridicat o gróznică furtună și ministrul Széll, a uitat că promisese respectarea legii și a dreptății; uitase, că ar trebui să tórne puțină apă pe sentimentele prea aprinse a le majorității. A tăcut!

Acum e la rînd bugetul ministeriului de justiție. La desbaterea generală a ieșit din noú la iveală intoleranța, dusă până la extrem, a celor de la cîrmă. O nouă furtună s'a iscat în dietă, și ca și Wlassics și ministrul Plosz a declarat, că n'are de gînd să facă pe placul naționalităților, deși nu se cerea nici de astă dată nimic mai mult, de cât respectarea legilor.

Era adecă vorbă de primul cuvînt din treimea dlui Széll, și cu tóte acestea un ministru din cabinetul presidat chiar de Dsa, a declarat, că nu va sprijini cererea pentru respectarea limbei la judecătórii.

Dar étă un scurt resumat a sedinții din 26 April, în care s'a ridicat o nouă furtună parlamentară.

Deputatul Veselovsky luând cuvîntul, ridică cestiunea limbei în justiție. Aduce pilde din statele vecine, și mai ales din cealaltă parte a monarchiei, unde în fie care provincie se respectă limba locuitorilor, făcendu-se pertractarea la judecătórii în câte trei limbi, după naționalitatea celui ce vine la bara justiții. El cere să se facă același lucru și la noi, căci spiritul timpului e democratic și trăim în o țară, care se fălesce, că respectă principiile de libertate, egalitate și frățietate.

Încă în decursul vorbirii, Veselovsky a fost intrerupt, spunendu-i-se, că la noi justiția nu póte fi de cât magiară și că acesta e singura limbă, în care se póte face dreptate. După ce a terminat, i-a răspuns un Kossuthist, care i-a spus, că cererea e ilegală și cel ce petrece aici în patria acesta, pótească să se acomódeze legilor, ér cui nu-i place să se ducă de aici. „Orí ce pretensiune de acest felú e un atac direct contra statului magiar“ a spus dep. Krasznay, aprobat de întregă dieta.

În zădar s'a încercat apoi dep. Veselovsky, să dovedéscă, că cererea sa e basată pe lege, și că el nu voesce altceva, de cât ca, să se deie și națiunilor celorlalte din Ungaria, cari sînt în majoritate față cu Magiari, aceleași drepturi, pe cari le garantéază legile esistente și cari cu dreptul le compet. Strigătele de: tradare de patrie, jos cu el, infamie, rușine, și câte s'aú mai aflat în dicționarul șovinismului, tóte aú fost acum scóse și folosite, spre a se dovedi, cum se împlinesc făgăduelile de lege, drept și dreptate. Și ceea ce numai la noi se mai întimplă, presidentul camerei, departe de a ține parte vorbitorului, de a-l apóra de huiđuieli și a-i asigura dreptul de a vorbi, pur și simplu l'a adus la ordine.

La sfîrșitul tumultului s'a ridicat min. Plosz și a declarat, că e contrar dorinții lui Veselovsky, de a introduce adecă la judecătórii altă limbă, de cât cea magiară și că aprobă întru tóte procedura de a nu se primi la tribunale alt fel de acte, de cât celea scrise în limba magiară.

Nici nu mai de lipsă să o spunem, că aprobări generale aú acoperit vorbirea dlui ministru al justiției. S'a dovedit după cum am spus de la început, că e o sinamăgire, o așteptare zădarnică, de a mai spera o întórcere spre bine în sistemul de guvernare.

E adevérat, că ómenii s'aú prenoit, s'aú dus unii și aú venit alții, dar sistemul a rămas același. Saú dóră chipul cum aú fost tractați mai înainte Lindner, Lutz și acum Veselovsky, nu e destulă dovadă de acesta? Șovinismul s'a prefăcut acum în sânge, și Magiarii cred, că în țara acesta, nici nu mai póte trăi cineva, dacă nu e Magiar. Azi, cel ce pretinde respectarea drepturilor și a legilor esistente, e huiđuit și considerat ca un trădător de patrie; ast fel de ómeni sînt considerați de agitatori și trimiși în România, Rusia și America.

Și chiar pentru acest motiv, credem, că la noi, și dacă ar mai voi vre-un bărbat de stat, să facă ordine, să facă dreptate și să lucre pentru respectarea legilor, întru cât privesce pe cele alalte națiuni conlocuitoare, nu l'ar asculta nime și i-s'ar pune în cale, ast fel de piedeci, cât ar trebui să se retragă de la cîrmă, dovedindu-se de neputincios în fața acelor obstacole de neînvins.

E trist tabloul acesta, dar e adevérat, și e dureros, că în același timp, în care Magiarii se laudă, că bucurosi ne ved în Cameră, spre a lucra împreună la fericirea acestei patrie comune, daú ansă la ast fel de scene, cari numai de o conclucare pacinică nu ne vorbesc.

„Evoluțiile unației.“

„... După ce toți ómenii de pe pămînt și-aú avut religia și căpetenia, numai ce ietă, că vine și Satana și se rógă de Dumnezeú, ca să-i deie și lui căți-va credincioși. Atuncí Dumnezeú îi zice: Unii ietí, Satana și-a ales căți-va și cei aleși și luați de el și astăzi se numesc „uniietí.“

„Fóia Diecesană“ 1901.

Cer iertarea bunilor cetitorí, că citez acest fragment și le reamintesc acea evlavioasa legendă pravoslavnică, ce am fost cetit-o la anul Domnului 1901 — de la Unire 201 — în fruntea organului oficios al eparchiei celei de Dumnezeú scutită, a Caransebeșului. Mi-a reamintit-o și mie cucernicul protopresbiter greco-ortodox român din Tirgul-Mureșului, binecunoscutul Niculae Măneguțiu, ot Poiană, cel cu „Evoluțiile unației în secolul XVIII“, evoluții publicate în fruntea organului érá-și oficios, a Metropoliei dreptmăritóre gr. ortodoxe române, în zilele de curînd trecute din săptămána cea mare a patimilor Mântuitorului nostru — până chiar și în ziua cea luminată a minunatei și mântuitoarei Învieri.

Sînt sigur, că toți ați simțit, ca și mine, mângâierea acelei delicate și frățesci atențiuni, ce ne-a arétat-o în acele jalnice zile dragostea fraților și confrăților Măneguțiu și cei alaltí de lângă valorosul „Telegraful Român“, care ast fel nisuieste, se vede, cu litere de aur a-și înscrie numele seú ilustru pe paginile istoriei némului nostru, — când aceea va fi scrisă de marele istoriograf Măneguțiu.

Sînt sigur, că toți veți fi simțit aceeași emoțiune evlavioasă și aceeași înălțare sufletească — așa de potrivită sîntelor zile a săptămînei celei mari — dacă . . . dacă zic, veți fi avut norocul — rar de alt fel — ca să cetiți acei numeri ai „Telegrafului“ — vrednici de băgat în „Cartea de Aur“, cu autorul lor cu tot, în persoană.

Cum să nu te bucuri și înseninezi? Când afli D-ta, uniat neorientat și neortodox ce ești, taina tainelor, decoperită ție, prin gurița de auleo a drăguțului Măneguț, afli însăși „Evoluțiile unației în secolul al XVIII — de a gata, „esplicate și demonstrate“, incurcate și descurcate, ca pe apucate.

„Evoluțiile unației în secolul XVIII.“ — Ce titlu superb! Mândru, ca și autorul său, aranjat în două șiruri, — ca să marcheze și ast fel „nefasta scisiune“, el strălucete de trei ori pe paginile într'aurite ale „Telegrafului“ (fără sirmă) și tot de atâtea ori strălucete și numele ilustrului N. Măneguțiu — mîntuitorul bisericeii străbune. De asupra acestui nume mai strălucesc în articolul final — ca foarte potrivit final, — nisce versuri populare, pe care le reproduc aci, din prevedere, ca propriu epitaful autorului, de întrebuițat la timpul său, ecă așa:

„După min' nu plîngă nime
Că n'am făcut nici un bine.

N. Măneguțiu.“

Să vedem mai de aproape pe autor și scrisese sale, că să-i putem da — „cu serioșitatea și obiectivitatea necesară“ — tot tributul recunoștinței și admirațiunii, ce merită. Nu-l cunoșteți d'or' pe dl protopresbiter Măneguțiu? Dar ați aușit desigur despre el, multe de tôte. Că-i „hires“ om, cum zic sătmărenii pe ungurie, sau „faimos“, cum s'ar zice pe românesce. Lăsăm d-lui Păcă-

țian, gentilul nostru confrate, să-i facă dînsul biografia în Cartea sa cea de Aur, eu mă voi restrînge să vă dau o schiță, o mică siluetă, așa cum mi-se presintă ei în aceste ale sale „Evoluții“.

Sciți ce însemnă cu cuvîntul „Evoluție“? Confratele „Oniță“ de la „Gazeta“ a analizat cu succes modernul cuvînt, care în zilele acestea a ajuns la noi pe buzele tuturor găgăuților, mai pe urmă pe ale dlui Măneguț. Mai înainte paradau cu el „amicii“ de la Arad ai dumnisale, „amicii“ cu care era odată tot furcă, ér acum — e braț la braț contra celor uniați.

Vorbă scurtă: ori de câte ori nu scie omul ce să zică, zice: „evoluție“, și ori de câte ori nu înțelege lucrurile de care se apucă — ca de obicei — le numesce „evoluții“.

Dar pôte vè este necunoscută „unația...? Așa am fost și eu multă vreme. De mic am învățat de la mama unire, de la „a uni“ cum e și reunire, neunire, și alte ne-trebniții. — quae nec nomenclatur in nobis.

După aceea târziu, când am cunoscut pe frații neuniți, — neuniți cu noi, și neuniți între sine, cum e și dl Măneguț — am învățat, de stîlă, ca de voie bună, și monstruositatea acésta — cum ni-se pare nouă — de unație. Unația însemnă — după usul lor neunit — același lucru ca și unirea, numai privit prin alți ochelari, mai întunecați. Unire, e cuvînt mai senin, mai luminat, mai plăcut. Unația, e mai noros, mai întunecat, mai urgent, ca și inimile cari îl preferesc.

Adiectivul unirei e unit, al unației, — după o regulă tot așa de întunecată — e uniat, a cărui origine se deduce chiar de la Satana, după cum ne spune tradițiunea ortodoxă a d-lor Măneguț et Comp. și după cum am vădut-o și în le-

genda aceea, canonisată de factorii oficioși bisericesci de Caransebeș, pe care mi-au evocat-o în memorie tot „Evoluțiile unației“ d-lui Măneguț.

Cum e cuvîntul „unație“, tot așa e și articolul d-lui M. De același duh e însușiat, de aceeași simțire e mișcat și de aceeași claritate (obscură) e pătruns. Duhul pitonicesc amestecat cu dragostea celui ce din veci unirea o urește și va urf-o — a însușiat cuvintele de hulă ca „unație“ și „uniați“, și același duh necurat și-a vèrsat valurile sale tulburî și veninoșe și în „Evoluțiile unației“.

Și a reușit desevrșită lucrarea în felul ei. Că autorul nu e prost — pe cum se face — ba intrunesc cu virf și îndesat tôte calitățile proprii ortacilor săi de „unație“.

Că e sfătos și ocoș, de întrece și pe amicul său Russu ot Șiria — căruia încă nu-i plac „Concluziunile“ d-lui Dr. Bunea. De aceea Măneguț ține „să-și vorbescă cuvîntul (!) în cauză“ — chiar și înainte de a vorbi cei competenți, între cari se tratéză cauza, înteleg: Dr. Il. Pușcariu și Dr. Bunea. Și dînsul ne mai spune: „cu multă plăcere ași fi publicat cele ce avem (!) de zis tot în organul Asociațiunii.“ — Dar veți se temea să nu provoace supărare „în cercul fraților nostri uniți de la Asociațiune“, cari să ocupă cu unificarea limbii și pôte n'ar admite „unația“ în colonele oficiosului organ „Transilvania.“ În colo de supărarea ori nesupărarea celor alaltți frați uniți, cari nu sunt la Asociațiune, nu-i pasă.

Și e cinic Sînția Sa Măneguț, ca dl Cosma între păhare, ba se apropie chiar de „Ion de la Buceciu“, ale cărui „Imitațiuni“, de sigur, le va imita în evoluția sa viitoare. Și e așa de fanatic pe lângă cinism, în cât nici nenea Ivan, în prelecțiunile sale catechetice, nu

FEUILLETON.

Masa studenților din Blaș.

— Amintiri. —

I.

Eram pe a treia gimnasială, când un coleg, la sfîrșitul orei, îmi zice:

— Mă, fi bun, dă-mi 4 cruceri.

— N'am . . .

El se uită la mine cu neîncredere. Și abia se dumerește, când îl lămuresc, că noi internisții nu-i permis să avem bani pe mîna noastră, ci numai la prefect.

— Și de ce-ți trebuie, că-ți aduc eu mîne?

El plécă capul, pe urmă îmi spune:

— Mi-e cam fîme; n'am mîncat de ieri . . .

— Cum? Nimic?

— Nimic . . . că tata o zis să merg acasă, că nu mai are de unde . . .

Și vorba i-se incurcă și-l taie plînsu.

— Lasă, nu plînge, că-ți aducem noi ceva, după masă.

La unsprezece ore ne-am adunat „tertiații“ în grădina internatului, la sfat. Unii susțineam să-i facem colectă, dar asta nu mergea așa ușor.

Prefectul de studii, care băgase de samă, că prea cerem des bani pentru „caete“ și „cernéiă“, de o vreme încóce nu ne mai dădea bani, numai sub condiția espresă de a-l aréta tot ce cumpéram.

— Sciți ce, zice unu, să-i ducem pe rînd fie care, de la prînz.

Ideea s'a primit, cu adausul, să-i ducem după alfabet.

La jumătate la două, abia am apucat să ne dee drumu la școlă. El ne aștepta în colțul gimnasiunii — ce lungă îi va fi părut așteptarea, sêracu!

Am ajuns la convingerea, că totuși ar fi mai bine să-i dăm mîncarea îndată după masă. De aceea, cum colegul nostru ședea „sub hurughi“, ne-am înteles, să ne aștepte la palant. Ședeam pe atunc studenții în internatul, care azi e al fetițelor, și de la palantul nostru până „sub hurughi“ era numai de o svirlită. Și nici nu era așa de înalt palantul nostru, încât să nu ne încumetăm a-l sări de dragul unei calde în Tirnavă, chiar cu riscul unei cinii, ori al unui carcer, cât de strășnic . . .

Lucru mergea strună, până când, de o dată cu lunile de Iernă, ni s'a tăiat drumul la palant. Rectorul — a cărui memorie bine-cuvîntată să fie — băgase de samă, că prea ne îndeletnicim cu ghețușurile de pe cîsta grădinii. Ici colo mai făceam noi samă de câte o păreche de patine (mai ales, când studenții cei mari „aveau până la 12“) dar mai cu samă, fără patine ne făceam cheful. Era mai leștin, și dacă era să cadă, nu te primejduia, ci contuziunea rămânea, de regulă, a conto — pantalonilor. Priviam de pe virful colinii, cum studenții cei mari patinau cu domnișorele pe „spaț“ și pe

Tirnavă . . . Îi vedeam în o depărtare neajunsă, și oftam în ascuns, după vremea când și nóne ne va da voie „domnu Florian“ să mergem la spaț . . .

Unul, mai inventios ne face o propunere:

— Mă, hai să luăm din țîtină ușa de la filegoria teologilor.

— De ce?

— Lasă că-ți vedea.

Era un spirit superior, care nu suferea nici o contradicție la joc. În clasă? O. În clasă era foarte calm și resignat, dar îndată ce eșiam în liber, el era comandantul suprem.

Ne opintim v'ro 5—6 inși, cu mare greș, și scótem ușa din țîtină, după ce eram siguri, că teologii sînt la silențiu, ér superiorii la masă.

— Acum voi vè așezați frumos dinapoi, că înainte mă pun eu și cărmuiesc . . .

Era o întreprindere cam riscată. Cîsta era un ghețuș ca de sticlă, și stam la cumpene.

Dar cum el începu să-și bată joc de noi, ne luarăm inima în dinți și ne postarăm pe pórta metamorfosată în sanie.

Cîteva opintiri, și ușa se pornesce cu noi pe cîstă, cu o repeziune turbată. Dibaciul cărmuitor și-a pierdut sărita, și numai ce ne pomenim, că sania noastră o ia ca nebună printre pruni, isbesce cu putere de o rădăcină, se opresce, în vreme ce noi — bag samă în urma legii inerției — ne rostogolim unul peste altul într'un vîlmășag cât se pôte mai nostim.

Nu sciți azi, cum am ajuns de desubtul colinii; sciți numai, că mulți lipsiau din mîndra noastră ceată . . . conducteurul a rămas acățat de un prun; plîngend ne spunea să-l ducem

e mai dihai. Etă câte va exemple de cinisme și de ură, modele și de stil măneguțesc:

I. . . . . poporul român . . . . . umblând după o cocónă ca unația, ea cochetă și sulimănită — noi nesincer și timiql. (Bine zici nene M. nesincer!) „. . . Este nu numai explicabil, ci cert de tot, că el (capul bisericii unite) nu puteau fi încântați de cocóna unație.“

II. . . . . ca mâne unația neveritabilă era pusă pe scândură lată. . . . . (ca la „Buceciú“).

„Trecuseră tóte ca un pojar sau altă necurătenie lăsând numai obicnutele scobituri pe corpul nostru național.“

„Unația însă prin satele acestea s'a mărginit la popa, eventual la vre un țigan pripășit. (Audi tete Ivane, te a intrecut!)

III. „Harnicii s'erbí (Nichticí, Adamovic), arătau popilor uniți: p'aci și-e drumul! (Harnic de tot!)

„Și când popit venea omul poporului se făcea mare s'erbătore în sat . . . și unitul, de voie de nevoie, lua t'ălpășița“ . . . . Et caetera turpia.

Dar pe cât de clocotitor de ură, pe atât e și de diplomat în sens bizantin, părintele evoluționist. Îl întrece chiar pe Mateiú Voilean, în fineța fanariotă și prevenirea, cu care recunoște contrariului seú (Dr. Bunea!) buna credință și buna intențiune.

„Ar fi o insultă (și cum să insulteze un Măneguț?) pentru harnicul și espertul canonic a presupune atare lucru. Noi, (adecă noi Nicolae Măneguț) din contră suntem dispuși a crede, că dl Bunea, când a publicat statisticile sale, n'a făcut alta, de cât a dat pe istoricul (stil românesc!) care scutură pravul arhivelor. Și ast fel la tot cazul dl scrutător are meritul muncii cinstite, pentru care orî și cine, și în special noi Românii ortodoxi trebuie să-i fim recunoscători.“ (Vom vedé îndată recunoștința d-lui Măneguț).

Se pare însă că cuvintele de curtuasie le vorbește (vorba proprie) dl Măneguț față cu dl Bunea, numai pentru că e aproape de „cercul fraților noștri uniți de la Asociațiune“ pe care se teme să-i supere. Uită însă în curind acesta împrejurare

pentru că vorba de mai sus o schimbă îndată ast fel:

„Căci de am crede alt cum, de am puté crede că clarissimii de astăzi dau statisticelor acelora importanța unor documente nealterabile în fond și în esență, atunci judecata noastră (a lui N. Măneguț) ar trebui să devină aspră (aspră de tot!) Ea ar trebui să trecă printre paralele (? ioie heiszt?) cari s'ar începe cu amfibia sfinței uniri însa-și, ar trebui să scarmene și cele alalte debnturi istorice, cu cari sfinții uniți obicnuesc a propti gardul slăbuț (de tot!) al acesteia — și p'óte s'ar opri numai la titlurile de Dri ale clarissimilor celor cu câte 6—7 clase gimnasiale.“ (Teribil!)

Dar nici nu mai așteptă să vadă, care ar fi cazul, ci fără dór și p'óte Măneguțiu nostru, doctorul cel cu 8 cl. gimn. se grăbesce a aréta recunoștința sa, promisă mai sus în numele Românilor ortodoxi; căci în colóna următoare scrie:

„Blăjenii, firesce, și de astă dată esplică lucrul alt fel.“

„Așa au făcut papistii în tot de una istorie. Ce le pasă lor de adevér? Finis sanctificat media“. (Vedúși recunoștința, d-le Dr. Bunea?)

Noi însă scim, (adecă noi N. Măneguț) cât plătesc sofisteriile acestea și nu ne vom buimăci la cap (nu mai e de lipsă) de istoriile uniților, cum nici de statisticile lor.“

Și mai puțin îndrășneț este însă M. față cu acei frați uniți, cari nu sunt pe la Asociațiune, orî nu mai sunt peste tot în viață, ca să aibă prilej a mai da față cu cinstitul (?) obraz bisericesc, și al întreba, ce și cum? Față cu acestea își vorbește cuvintele sale fără incunjur și drept de la inimută. Ast fel pe reposatul Dr. A. Grama, care n'a fost de cei cu 6—7 cl. gimn. ca dl Măneguț, îl insultă pur și simplu numindu-l „acel grecoteiú unit de la Blaș, care a „criticat“ și pe Eminescu, pentru că geniul acestuia nu se potrivea cu „învățăturile bisericii catolice de la Blaș.“ Citatele sint ale insultătorului de morți. Pe lângă insulta decî mai comite dl proto-

presbiter și o perfidie, pentru că dă drept proprii ale D-rului Grama, cuvinte pe cari nicăiri nu le a scris așa, și pe cari pretindem să arete de unde le a împrumutat.

În colo lui M. îi place să paradeze cu cuvinte străine, și citeza la proverbe nemțesci, par'că ar fi Dr. Cristea — care a dat cel puțin pe cheltuéla Asociațiunei un volum de proverbe colectate de Dsa. . . . Dar pe când paradéză cu vorbe din limbi străine — lui mai potrivite de cât altora — nu își cunoște propria sa limbă.

Apropos de Asociațiune și unificarea limbei literare, facem aci o spicuire și din aceste floricele proprii de stil „românesc.“

„M'am gândit decî să-mi vorbesc și eu cuvintul.

Pactul unației a fost dintru început purtat numai de interese — recunoscem cu tótă parabilitatea („minden készséggel“) ceea ce mulți nu vor să recunoscă. . . .

În general se scie, că schimbările în materie de religione se fac pe urmă de propagande intensive ale anumitor reformatori. . . .

Și ast fel învălmășéla, care nenegabil (tagadhatatlanul) și ađi dăinuesce. (Cum arată „Evoluțiunile“ D-tale.)

Aș puté să citez colóne întregi, ca să se vadă perfect de tot „învălmășéla“ ce „nenegabil“ dăinuesce în capul d-lui M. ca și în stilul seú. Dar ar fi să plictisesc din cale afară pe cetitori. Un exemplu însă, permiteți-mi, să vă mai dau, pentru că el ne arată pe dl M. chiar criminal; criminal nu numai cu nevinovata limbă românescă, ci cu mií de suflete nevinovate. Audiți și vă mirați! Măneguț acață și spanzură mií de suflete românesci.

„Unde era popă — scrie M. — iaú a cătat acestuia sutele și miile de creștini. . . .

Ei bine asta e barbar, dar și mai barbar e ce urmăză:

în firmărie, că și-a rupt piciorul, ér noi ástia alți eram de par-că a dat peste noi Tatarii . . .

Când ne-am rentors cu conducteurul rânit, sprijinindu-l doi de subsuori, superiorii eșiau de la masă.

A fost de ajuns o privire, ca să înțelegă situația.

Lucrul cel dintăiú a fost, că ușa grădinii s'a închis. Cât pentru cele alalte „urmări“ funeste, le las la imaginația cetitorului binevoitor . . .

Destul, că ni s'a tăiat drumul la palant. Cum să-i mai ducem de mănecare bietului coleg, căruia, de sigur, i-se părea lungă așteptarea până ne întâlneam în clasă?

Am luat un nou conclus.

Cel ce era „la rînd“, trebuia să-i și inmaneze mănecarea. Un colț retras al palantului era chiar în dosul lemnelor și de acolo puteam trece nevăzuți, îndată ce superiorii treceau la masă . . .

Și așa l-am ținut pe camaradul nostru, câteva luni, până ce o mână milostivă l-a luat în îngrijire.

Cât de cu drag me gândesc la vremurile acele, când eu și camaradii mei eram așa de buni, cât riscam să flămândim fie care o dată la săptămână, numai ca un coleg s'érac să nu flămîndescă săptămâna întregă!

Și ore colegul nostru, care azi, după cât scriu, e foarte bine situat materialicește, aduce-și-va aminte în Bucuresci de zilele amare din copilărie și îndura-se-va să arunce și el doi franci în favorul unor studenți, a căror miserie o cunoște așa de bine din propria-i esperință?

II.

După cinci ani, când am îmbrăcat pentru prima dată reverénda, am înțeles, că noi teologii aveam favorul, să ținem câte un băiat, care pentru serviciile, ce ni le face, capéa „supă și carne“ din culina seminarului; pânea i-o dam noi.

Un coleg îmi recomandase în deosebita mea grație pe un băiat de pe Câmpie. I-am promis. Nici nu isprăvisem bine cu masa și numai ce mă pomenesec, cu trei băieți curăteți, că mi se presintă și mă rógă . . .

Sciam cât e de greu să te rogî de alții, și numai atunci am înțeles, că e mai greu când alții se rógă de tine.

Cum nu i-ași fi primit, Dómne, pe toți trei, dacă mi-ar fi stat în putință. Și nu aveam putere să aleg, norocu, că mi-a venit în ajutor colegul meu.

— Care-i?

Și el îmi arată pe cel din mijloc:

— Veđi, să te porți bine și să luveți.

Și nu sciu dacă m'am bucurat atunci de emoția mititelului favorit, ori m'am întristat de supérarea celor doi, rémași fără supă și fără carne și fără pâne . . .

Nu mai prietinel meu zimbua cu satisfacție:

— Protecția, dom'le, protecția!

Și băiatul își scóse testimoniul de pe a două normală și cartea de botez . . . Cu nutră de protector le-am examinat, bágând bine de samă să nu mă taie risul . . . pe urmă l-am bătut pe umér (gestul ásta l-am învățat de la un fost dascál al meu) și i-am zis.

— Să te porți bine, că apoi mă îngrigesc eu de tine.

Era pentru prima órá, când e ú mă îngrigiam de alții.

Dar, pe semne, n'a fost spusă în ceas bun acesta îmbărbătare de protector, căci peste 4 luni aveam să părăsesc seminarul.

Bietul băiat, cum a plâns, când l-am spus! Am cercat să-l „așez“ pe la alții, dar toți aveau deja băleții lor.

După despărțirea prietinescă de la colegi, am mers la gară nóptea, însoțit de cel mai bun doi prietini . . . da, numai în seminar se iubesc colegii cu adevérat . . .

Eram emoționat, lăsând în urmă-mi o lume de prietini iubitori, avénd să intru în altă lume, unde nimeni nu mă cunoște, nimeni nu mă scie . . .

Rémas singur în cupeú, rînd pe rînd defilaú pe dinainte-mi dascálii, colegii . . . de o dată îmi vine în minte băiatul meu s'éracu rémas orfan, îl ved cum plângea, ștergéndu-și lacrimile cu máneca cămeșii . . . și-mi întore capu . . . să nu-l mai ved . . .

După patru ani, când l-am revédut, era în a două gimnasiale . . .

La o órá de religie îmi era năcaz, că nu-l pot face să pricépă, ce înseamnă „abnegațiunea“.

Recurg la așa numitul „metod.“

— Ce-i astăzi măi bălete?

— Vineri.

— Ce-ai mánecat tu azi la amiaz?

— Mă rog, pită . . .

— Și mai ce?

— Mă rog, pită gólă . . .

Mi s'a făcut milă, dar am încercat totuși măi departe cu „metodul“.

— Dar dacă te-ar fi îmbiat cineva cu un bliđ de curechiú cu carne, ai fi mánecat? . .

„Peste tot decl s'au acătat singur în acele 7 comune de cei 31 popi uniți (criminali popi!) nu mai puține de cât 11743 suflete nevinovate române, dintre cari un singur suflet, nici când, și nici barém pe un minut n'a fost unit.“

Părinte Măneguț! asta-i mai mult ca închisiția papistașă. Dacă dovedești faptul, și-l faci cert, cert de tot, cum zici, etă eă mă legătuiesc că mă fac neunat, ori neunit, ori ortodox, ori cum îți mai place D-tale. Așa! Dar mai pun o condiție una singură: să-ți acăți péna în cuiú! — atunci dóra va înceta invălmășela, ce zici că „nene-gabil dăinuesce și ađi în mijlocul poporului nostru.“ — Am zis.

Un „uniat“.

Sărbătorirea Episcopului Pavel. — Corespondentul nostru din Beiuș ne scrie următoarele: Grăbesc a vē aduce la cunoștință, că institutele noastre din Beiuș, pe 3 Mai și pe 4 Mai st. n. să pregătesc cu mari festivități, cari le vor aranja în onóra Es-celenției Sale din ocașiunea iubileului sėu de 50 ani al preoției și al distincțiunii sale din partea Maiestății Sale. În 3 Mai sara se va ține un concert mare cu reprezentațiune festivă ocașională, în 4 Mai demineta o liturgie, celebrată de însuși Iubilantul, după aceea o festivitate de gimnastică, ce se va face cu întreg tineretul gimnasial. În vederea acestor festivități se fac pregătiri mari și mulți oșpeți sânt deja promiși de a veni din Oradea și din locuri mai depărtate.

Ilustr. Sa Episcopul Lugoșului Demetriú Radu, încă va ridica solemnitățile cu prezența sa prea înaltă.

Corespondințe. SINÓDELE PROTOPOESCI.

— Districtul Mediaș. —

20 Aprile 1902.

În 17 Aprile a. c. tractul Mediașului și-a ținut ședința sa sinodală de primăvară conform programei statorite.

La 9 ore a. m. după ce mai toți cei chemați s'au întrunit în biserica parochială din Mediaș, după o cuvintare avintată și plină de învățături părintesce a presiului și după disertatiia ținută de tinerul, dar zelosul preot al Blăjelului, s'au ales trei confesari pentru îndeplinirea s. mărturisiri

După acea s'au încasat feliuritele taxe și după discuții interesante s'a hotărât între altele 1. că fie care debitor al fondului tractual, de aci în colo, e strict îndatorat a solvi din capitalul ridicat câte 10%, cu scopul, ca ulterior întreg capitalul să se depună la On. cassă centrală 2. preoțimea, considerând, că peste celea două memorande ale Episcopatului bisericeii noastre, într'un chip ușoratac s'au trecut de congresul autonom catolic, protesteză în potriua acestei proceduri și ține cu tărle la independența bisericeii romănescei, 3. că pentru regularea definitivă a congruei, conform graț. Cerc. Metrop. Nr. 6530—1901. 30 Novembre să se convóce sinodul archidieceșan, 4. să fie rugat Preav. Consistor, ca luând în specială considerație starea miseră a acestor preoțimi, să asigneze fie căruí preot o sumă mai mare de s. liturgií, până la regularea congruei. Apoi s'a închis ședința.

Multe ar mai fi de spus, dar de astă dată mă opresc aici.

Têrnăveanul.

Liturgie magiară — oprită.

Budapesta, 28 April 1902.

Așa zisii ungrí gr. cat. în fruntea căroră stă binecunoscutul Szabó Jenő. din nou a pățit'o cu liturgia lor neîndreptătită.

Comunitatea bisericească ruteană adevă de aici — după alții studenții universitari ruteni — conduși de gândul ilusoriú, de a asculta cel puțin în ziua de Paști o s. liturgie, serbată după ritul grecesc, dar — în limba magiară, după care vinéză așa de mult, a pornit deja din bună vreme acțiune întru realizarea nobilului scop. Idealiști din fire, cum sânt, credeaú, că nu va fi putere omenescă, care să le pótă împedeca realizarea planului. Bisericeii catolice sânt destule în inima țării, ori care le va fi pusă la dispoziție, pentru ca să pună în nimire pe cei ce acceptaú curioși să audă cântându-sė un „Christos a Inviat“ — ungresce; le mai trebuia un preot, pe care asemenea ușor îl căpeta și — veselia de Paști le va fi deplină; — așa raționaú dînșii.

În preocupățiunea lor înse nu și-au adus aminte, că modul, în care voiaú să prășnuescă mărita Înviere, nu e îndreptătită; aú uitat Dlor, că, pe cum în lumea fizică, tot așa în lumea spirituală, ori ce acțiune trebuie să se conformeze anumitelor legi, cari dacă nu-s observate, lucrul — fie în sine cât de bun, — își pierde adevărata valóre morală — e neiertat. Și apoi legile nu le pótă schimba după plac ori ce nechiemat. Deci noi cei mai mici, trebuie să ne supunem și observăm legile aduse de cei competenți. Acesta o pretinde dreptul pozitiv, ca și cel natural.

Spre nenorocirea lor Domnií din cestiune n'au ținut cont de toate acestea — erau cu mult mai idealisti, ceea ce abia în fine cu părere de rău aú trebuit să recunoscă.

Ei adevă avėndu-le toate la dispoziție — așa credeaú cel puțin — pe cum am amintit, se adreseză episcopului de la Muncaciú, care pe cum să scie, asemenea e un aprig luptător al introducerii liturgiei magiare, cu rugare, să le pue la dispoziție un preot. Ilustritatea Sa Di episcop punctuos în d'al d'estea, cu plăcere le implinesce cererea, dispunėnd pe prof. de relig. Roskoviec, care și sosese în Pesta deja cu două zile înainte.

Toate acestea s'au pus la cale cu zile înainte de Paști și aú fost publicate prin foi, ca cei interesați să fie informați.

Liturgia, după planul susceput, avea să se celebreze în biserica universității. Spre scopul acesta abia cu o zi înainte o comisiune emisă se presintă la vicerectorul Seminarului central, care e curatorul numitei biserice, rugându-l să le pună la dispoziție biserica. Când colo ce să vezi? vice-rectorul, care de almintrelea cu ani înainte căpătase un sdravėn dorgator pentru o ast fel de concesiune făcută, provocându-se la împrejurarea, că „nu cunoșce nici o dispunetiune, prin care liturgia magiară, ar fi cel puțin tolerată, nu recunoscută în totă ordinea,“ simplaminte le denegă cererea.

Vedėnd-o acėsta domnií din cestiune, cer să li se permită cel puțin în capela domestică a seminarului. Dar nici acėsta nu li s'a conces. Atunci respectivii amăriți de nesucces se întorc la alt factor. Rógă adevă pe spiritualul seminarului, ca să le

pună dînșul la dispoziție capela, fără ca să amintescă cu vre-un cuvint, cum aú umblat la vice-rectorul. Acesta nesciind nimic de cele întimplate — de și e contrar pronunțat al acțiunii nenorocite a acelora — le permite capela.

De astă dată mândri de succes, domnií respectivi se reîntorc la vice-rectorul spre a-l aduce la cunoștință concesiunea primită. Dar să veđi pacostel! Vice-rectorul le răspunde scurt și cuprinzėtor, că dînșul nu cunoșce alt stăpin în seminar, deci ce a zis la început susține și acum. „Bine“ — zise dînșul — „eú voi încuia toate ușile foșórelor, apoi D-vóstre poștiți în capela, care ziceți că vi s'a conces.“ (Notez. de present vice-rectorul e rector substituit.)

Zădarnice le-aú fost toate încercările, zădar s'au adresat telegrafice — precum am înțeles — primatului, cerėnd concesiune. Acela a lucrat înțeleptesce, concredėnd tot lucrul vice-rectorului. Ast fel era cât pe aci să le fie spulberate în vint toate speranțele, când în urmă după multe sfortări totuși le-a succes a căștiga ceva. Vice-rectorul adevă, în urmă s'a lăsat înduplecat a le pune la dispoziție un „oratoriú,“ ce e în etajul I. legat de biserica și care abia cuprinde în sine 40—50 persoane. Aici aú prășnuit așa zisii magiarí gr. cat. mărita În-asa, că preotul a servit s. liturgie în limba rutenă — dar în taină, iar cântăreții, aú cântat câte-va cântări, ca: Christos a Inviat, Sfint. sfint și pricėsna — ungresce.

În ziua de Paști deja de timpuriú aú început a se aduna la prășnic, dar chilia strimță nu l-a putut cuprinde pe toți cei ce veniseră; mulți, vedėndu-o acėsta îndată s'au și reîntors, iar alții în tot decursul s. liturgií s'au preumblat pe ambituri, amăriți în suflet de nereușita îndurată.

Nu sciaí, să compătinescei, saú împărtașescei de disprețul meritat pe acești nenorociți ómeni, cari se aruncă cu puterea în lațurile dușmanilor, voidn a-si scóte până și de la s. altar limba strămoșescă și în locu-l a intrude o limbă nechemată, care numai spre perirea lor pótă fi.

Dar în urma urmelor la ce să-i compătirim; videant ipsi. Noi mai bine să ne v. dem de a-le noastre.

O mică învățatură totuși putem trage: Cel ce umblă pe căi ascunse și neiertate, așa pătesce.

La ravașul comitetului regnicolar magiar gr. cat. mai mult cu un fiasco.

— c. —

Nr. 12 — 1902.

CONCURS.

Direcțiunea despărțămintului Bistrița al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, escrie concurs pentru:

I. Un premiú de 10 C. în aur, care se va conferi aceluí proprietar român de pe teritorul despărțămintului, care va arėta cel mai frumos spor relative, făcut în ramul p o măritului în cei 3 ani din urmă, socotiți până la espirarea concursului.

II. Un premiú de 20 C. în aur, care se va conferi aceluí proprietar român de pe teritorul despărțămintului, care va arėta cel mai frumos spor relative, făcut în ramul

stupăritului în cei 3 ani din urmă, socotiți până la expirarea concursului.

III. Un premiu de 20 C. în aur, pentru o disertațiune din ramura economiei ce e de a se ceta în adunarea cercuală din anul acesta și se va afla mai bună.

Au să dovedească prin certificat dat de agentură comunală a Asociațiunii, sau dacă în comună nu ar fi agentură, prin certificat dat de primăria comunală și văzut de preotul local:

Concurenții la premiul I: numărul pomilor, soiul lor, mărimea teritorului de cultură și că sporul în pomărit l-a făcut concurentul:

Concurenții la premiul II: numărul stupilor, felul coșnițelor și sistemul, descrierea stupinei și că sporul în stupărit l-a făcut concurentul.

Concurenții la premiul III: au să scrie lucrările legibile numai pe o față a hârtiei, să le înainteze anonim, provăzute numai cu o devisă și cu un plic cu aceeași devisă, în care va fi numele și adresa autorului. Lucrările se vor examina de o comisiune de 3, designată de comitetul cercual.

Petițiile instruite cu certificat, cum și disertațiile sînt a se înainta la subsemnatul secretar al despărțământului până la 10 Iunie n. 1902, cele sosite mai târziu nu se vor considera.

Decernerea premiilor va hotări-o comitetul cercual, iar conferirea se va face în adunarea cercuală de ast timp.

Bistrița, 10 April 1902.

Direcțiunea despărțământului.

Dr. G. Tripon.
vice-președinte

Dr. Victor Onișor.
secretar.

Examen de calificare.

În sensul regulamentului școlastic arhidieceșan din vigore, carele își are baza în §. 102 din articolul de lege XXXVIII de la anul 1868. examenul de calificare cu docenții, respective cantor-docenții interimali de la școlile populare elementare din Arhidieceșan gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, cu finea anului școlastic curent, să va ține la Institutul pedagogic gr. cat. arhidieceșan din Blaș în 2 și zilele următoare ale lunii Iunie n. 1902.

Docenții, respective cantor-docenții pe cari îi privește acest examen, au să își înainteze cererile lor de admitere la Direcțiunea institutului pedagogic gr. cat. din Blaș cu 14 zile înainte de ținerea examenului, ceea întrate mai târziu nu se vor lua în considerațiune.

Cererile să se instrueze cu următoarele documente:

1. Estras matricular de botez,
2. Atestat de purtarea morală,
3. Testimoniile de pe întreg cursul pedagogic,
4. Atestat despre progresul făcut în decursul anului, eventual a anilor de praxă, dovedit la finea anului școlastic cu elevii de la școla cotidiană și cea de repetițiune unde au fost aplicați.

Se observă, că de la taxa de examen prevădută în §. 26 din regulament nu se dispensează nici unul dintre candidații însușiți și admiși la examen.

Direcțiunea institutului pedagogic gr. cat. arhidieceșan.

Blaș, în 30 April 1902.

Georgiu Muntean m. p.
director.

ALEXĂ BIDIAN.

Luni în săptămâna Sfințelor Patimi au fost petrecute la mormint rămășițele pămintesci ale fericitului Alexă ore când Bidian, fost curator și cantor al bisericii greco-catolice din Sava (dieceșan Gherle) și membru viril al congregațiunii comitatense din Cluș.

Adurmitul a fost fiu al poporului. Din opinică s'a ridicat, în umbra sfintei Biserice a trăit. Și cu rară diligență, cu abnegațiune, cu crutare a adunat o avere frumoasă, care prin testamentul său a lăsat-o prinos pe altarul bisericii și al neamului său. Fundația e făcută ast fel, în cât cu timpul va fi un isvor nesecat de binecuvîntare nu numai pentru rudenile sale ei și pentru biserica întrégă.

La timpul său vom aduce amănunte mai multe despre acest bărbat și faptele lui. De o camdată fie de ajuns să constatăm, că numele dînsului cu litere de aur va fi înscris pururea în cartea neamului nostru.

Pe cât i-a fost de simplă viața, pe atîta i-a fost de onorifică înmormintarea. A pontificat canonicul din Blaș Dr. Vasile Hossu, anume invitat, fiind asistat de trei preoți arhidieceșani și de cinci preoți din dieceșan de Gherla. Publicul a fost imens. Predica a ținut-o directorul de la „Economul“ din Cluș, M. O. Domn Basiliu Podobă, dând povețe bune poporului adunat, care l'a urmărit cu încordare. În urmă a rostit un cuvînt de rămas bun domnul canonic metropolitan Dr. Vasile Hossu, punînd viața repositului de model pentru toți fiii neamului, deoarece numai o viață crutătoare, cumpătată, dedicată bisericii și neamului, pôte să scotă poporul nostru din prăpastia, în care a ajuns.

Deie Dumnezeu repositului său servitor Alexă Bidian odihna de veci și răsplata dreptilor.

Noutăți.

Sfintele srbători a Învierii Domnului, în butul timpului friguros și ploios, au fost prăsnuite cu convenita solemnitate. Duminecă dimineața la 4. s'a făcut învierea, la 1/9. liturgia cu cetirea Evanghelii în mai multe limbi și d. a. la 3/4. însératul. La tôte serviciile acestea a pontificat însuși Escelența Sa asistat de preoțimea gremială. La sta liturgie a ținut predica festivă Mitropolitul. În lipsa chorului (?) au cântat prof. Ionaș și Papiu. A doua zi Escel. Sa a servit la biserica parochială, ér la amiază a înrunit la prânz pe membrii Vener. Capitlu, profesorii și preoțimea gremială.

Din dieceșan de Gherla. Antoniu Băliban, preot în Acăș, a fost numit, preot în parochia Băsești, devenită vacantă prin mórtea fostului acolo paroch și Archidiacon: Gregoriu Pop de Băsești.

Masa studenților. La inițiativa studenților universitari, absoluiți la gimnasiul din Blaș, mai jos numiți colegi însuflețiți de mărețul scop ce-l va urma înființând o masă a studenților, m'au încredințat cu transpunerea următoarelor suma, ce ofer în favorul acestei mese: Un tehnic 5 cor., I. Belan. teol. 3 cor., Câte 2 cor.: I. Agărbicean, teol., A. Bănuț, jur., I. Cămpian, teol., Al. Ciura, cand. prof., A. Covaci, teol., L. Domide, med., P. Hetco, teol., N. N. teol., V. Nemeș, cand. de adv., M. Păscuț, tech., C. Popescu, teol. abs. și fil., N. Stanci, ing. dipl. Suma 24 cor. Câte 1 cor.: L. A. fil., Ch. Bănda, jur., L. Bohățel, tech., A. Bratu, fil. I. Christian, med., A. Ciceovan, teol., N. Ciura, jur., I. Florian, teol., I. Fruma, cand. de adv., V. Gael, jur., G. Gârbea, jur., I. Gligu, jur., I. Hossu, tech., V. Moldovan, teol., O. Pop, jur., I. Șanto, teol., E. Surdu, ing. dipl. P. Tamaș, teol., S. Tăsiudeanu, teol., A. Tăran, teol., V. Voina, fil. Suma: Cor. 21 — Suma totală: Cor. 53. Budapesta la 14 April 1902. Ioan F. Negruțiu, stud. ing.

Ministrul Nasi și studenții români. Primim în copie scrisoarea trimisă de dl ministru de instrucție al Italiei, Dr. Nasi, direcțiunii secției române a confederațiunii „Corda Fratres“. Etă-o în traducere românească: Stim. Dn Lucian Bolcaș, Viena. — Roma 22 April 1902. Ministeriul instrucțiunii, Ministrul. Stim. Domnule! În numele secțiunii italiene a „Corda fratres“ îți aduc Dtale și colegilor Dtale, cele mai vii mulțumite pentru cordiala manifestațiune de simpatie, aratăta de studenții români studenților italieni, cu ocaziunea primului lor congres național. Binevoii a fi interpretele acestor sentimente pe lângă secțiunea română a „Corda Fratres“, de care ne leagă sentimente de tradițiune netăgădnite și legături de afecțiune indisolubilă. Primesce stim. Dle asigurarea deosebitei mele considerațiuni. Dr. N. Nasi m. p.

Darul reginei. După cum scriu ziarele de din colo, regina Elisabeta a României, întru amintirea repausatei sale mame, a pus la dispoziția ministrului de culte, suma de peste 20 milioane franci, economiile sale, ca din acestea să se înființeze școle, să se ajute cele lipsite, cum și școlarii săraci. Fapta maritimă a Augustei suverane a emoționat adênc tótă populația țării.

Concertul Vladala dat Marți sara a succes pe deplin. Dna Irena de Vladala, are o voce puternică și bine cultivată, prestațiunile sale musicale a fost foarte vii apaudate, multe au trebuit bisate. Dșora Brădușan s'a dovedit și de data asta de o desevirșită pianistă, acompianind pe Dna Vladala în tôte cântările. Nu tot așa putem spune și de dl Savu, dsa nu ni se pare destul de bun declamator, îi lipsesce căldura sentimentului și precizia înțonării potrivite. La p. 3. i-s'a oferit artistei un splendid coș de flori în forma unei harfe.

Concert. Reuniunea română de cant și musică din Lugos, din incidentul vizitei societății musicale „Doina“ din Turnul-Severin, aranjéză Luni în 5. și Marți în 6. Mai n. un concert sub conducerea dlui Vidu și Paulian. Luni va fi concert cu declamări, cântări și musică în sala teatrului orașenesc, ér Marți conferența prof Paulian „Poesiile și melodiile naționale române“ ilustrată cu trei cântări.

Scolastic. Despărțământul Reghin al reuniunii învățătorilor archid. își va ține adunarea generală la 7 Mai n. în comuna Telec.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Câte-va momente

din

Începuturile Bisericii române.

(Continuare.)

Pe atunci era capul Visigoților, sub titlul de „jude“ Athanarich. Acesta temându-se ca noua credință să nu apropie pe poporul său de Romani, hotărât să persecute pe creștini. După ce mulți găsiră ast fel martirul, Ulfila părăsi țara cu o ceta numerosă de credincioși, cari fură colonizați de împăratul Constantin la piciorale Balcanilor, lângă Nicopole (aproape de Tirnava actuală). Acestea s'au întâmplat în anul 355. ¹⁾ De acum încolo, Ulfila era nevoit să guverneze din depărtare turma sa din Goția, și evenimentele următoare dovedesc, că și-a împlinit și această anevoioasă datorie.

Pare că de atunci s'a astîmpărat prigonirea, cel puțin a creștinilor de rind. Între anii 367 și 369 cade înse războiul cu Valens, în urma căruia Athanarich, de sigur din motive politice, începu a doua persecuție mai cumplită. Cercetași domnesci cutreerau satele căutând pe creștini în toate modurile, prezentând omenilor cărnuri jertfite idolilor, sau propunându-le a se închina unei statue duse pe o trăsură, sau în fine punând pe frunțași să jure, că în localitatea lor nu se găsesc creștini. În de obște se urmăriaș numai cei cu avere sau influință, ér pedepsa comună era exiliul. ²⁾ Ast fel se goniră Audiani, după mórtea episcopului lor Silvan, ³⁾ dar și mulți ortodoxi căutară un refugiu în imperiu, pe semne la frații lor de la Balcani. ⁴⁾ Nu lipsi înse nici în această tinăra Biserică gloria martiriului. Atunci, la 12 Aprilie 372, muri s. Sava, mai întâiu desprețuit și gonit ca un om de rind, apoi înse maltrat și înecat în râul „Musaeus“. ⁵⁾ Este de observat, că dacă mineile moderne dau acestui sfint epitetul ⁶⁾ de „stratilat“, adecă comandant militar, atunci acesta se basază pe o confundere, ce nu se face în mineile vechi; bună ore cele ale împăratului Vasile Porfirogenitul deosebesc fórte lámurit doi sfinți Goți martiri Sava, unul sub Valentinian (372) la 15 Aprilie, înecat în Goția, altul, „stratilat“ sub Aurelian (270—5), decapitat în 25 Aprilie la Roma. ⁷⁾ Alt martir este s. Niceta, un bărbat de multă vađa între compatrioții lui, și instruit în credință încă de la episcopul Teofil, decă un bētrán venerabil. De ore ce continua să propage evangelia în ciuda tuturor amenințărilor, fu luat în mijlocul unei predici, și nevoind să abjure credința, fu bătut și aruncat în foc. ⁸⁾ Și acest sfint se confunde ⁹⁾ adesea cu un

altul: „Nichita Romanul, zis și Românul în cărțile noastre ritualistice. Martirologiul latin zice, că a fost: Dacorum episcopis, și adaugă: eodem die sancti Nicetae Gothi, qui ab Athanarico . . . jussus est in igne comburi.“ Tote martirologiile latine deosebesc doi ss. Niceta: unul, episcop de Romania în Dacia Aureliană, mort după 401 și prăsnuit la 7 Ianuarie; ¹⁾ ér altul, Niceta Gotul, martir în Goția pe la 372. ²⁾ În fine se mai amintesc 2 preoți și 24 de creștini, cari surprinși la oficiul divin într'un cort, ce le servia de biserică, au fost arși cu cort cu tot din ordinul unui principe Vingurich. Ei se prăsnesc la 26 Martie. ³⁾

Din punct de vedere teologic este important a stabili, dacă acești martiri au fost ortodoxi, Ariani sau Audiani. S. Augustin și s. Ambrosie, amindoi contemporani cu acei martiri, îi numesc ortodoxi, ⁴⁾ și cultul străvechi acordat lor de Biserică póte fi o garanțe indetultóre. Cât pentru Ulfila, este mai verisimil a admite cu Sozomen, ⁵⁾ că la început a fost pervertit cu prilejul unui sinedriu, în care Macedoniú, episcopul Arian al Constantinopolii, a fost depus pentru a face loc lui Eudoxiu, tot Arian. ⁶⁾ Pentru a explica decă arianismul între Goți, părerea mai probabilă este cea a lui Waitz, ⁷⁾ cum că grosul poporului s'a convertit de abia după trecerea Dunării, și anume la creștinismul Arian sub îmboldirea împăratului Valens, și predicarea lui Ulfila.

Frământările interne între Goți nu puteau de cât să favorizeze neînțelegerile obișnuite între capi triburilor germane de pe atunci. Nu este decă de mirat, că un ore care Fritigern să fie adunat în jurul său pe cei prigoniți și nemulțumiți, provocând ast fel un război civil cu Athanarich. Acesta rămânând învingător, Fritigern trecu Dunărea cu partizanii săi, și căpētă și el, pe semne prin mijlocirea lui Ulfila, pământuri în Tracia. Cât pentru Athanarich, el nu mai avu timpul să-și reguleze noua situațiune: în 375 îl ajunse potopul Hunilor. În zădar încercă să reziste în dosul unui val, ce-l ridicase între lacul Brateș și Siret; gonit de acolo, se îndreptă spre munți. Aci înse dete peste Sarmați, și de abia după ce-î respinse, putu scăpa de o cam dată în „Caucaland“, rămânând ca în anul următor să trecă și dinsul în imperiu. ⁸⁾

După ce s'a descris ast fel, în trăsăturile principale, sórtea Visigoților de pe nordul mării Negre, cată să se pună întrebarea: au avut ei o înfrurire religioasă asupra coloniștilor Daciei Traiane?

S'a văđut, că Goții n'au ocupat Dacia Traiană și nu s'au așezat într'insa. Acesta

¹⁾ Biografia lui pe larg în Acte Sanctorum, vol. I, pag. 365—8, pe 7 Ianuarie. Cfr. cu vol. XXV, Paris 1867, pag. 209, pe 22 Iunie.

²⁾ Acta Sanctorum, vol. XXXV, Paris 1868, pag. 38—40, pe 15 Septembrie.

³⁾ Acta Sanctorum, vol. IX, Paris 1865, pag. 617; Mineiul imp. Vasile I. c. col. 367—8.

⁴⁾ Waitz I. c. pag. 44.

⁵⁾ Erbiceanu, Ulfila I. c. pag. 133.

⁶⁾ Hergenröther I. c. pag. 13—4.

⁷⁾ I. c. pag. 44.

⁸⁾ Xenopol I. c. pag. 316; Waitz I. c. pag. 38 și uu. pentru încercarea, de a concorda anahronismele sorginilor istorice pentru acest timp încurcat.

este incontestabil. Că Goții să fie fost cel puțin în Muntenia, n'ar fi serios a căuta un argument în etimologia „Buzeu“ pentru „Musaeus“, râul, în care a fost înecat s. Sava. Acestă cetire este cel mult o conjetură, care nu demonștră nimic; nu fără drept observa înse Onciul: ¹⁾ „Despre Buzeu se susține, că s'a modificat din vechiul „Musaeus“ prin trecerea lui m în b; dar asemenea fenomen fonologie nu se află în istoria limbei noastre.“ Ar rămâne decă două argumente:

1. Se constată în mod pozitiv o înfrurire a Goților pe creștinismul între Romani, căci

a) S. Niceta se zice „și Românul în cărțile noastre ritualistice.“ ²⁾ Va fi fost decă Român.

b) Și dintre martirii Goți mulți au nume latinesci. „Pentru ca cetitorul să se convingă singur despre adevărul, că marea majoritate a martirilor erau dintre vechii coloniști ai Daciei Traiane, și numai puțin dintre Goți, dau aici o mică listă ce arată originea numelor martirilor.“ Urměză peste 100 de nume latine, apoi câte-va grecesci și barbare. ³⁾

c) Ulfila și-a răspândit predica sa în limbile grécă, latină și gotă. ⁴⁾ Pentru cine în limba latină, dacă nu pentru coloniștii romani?

d) „Epifanie ne spune: Din Goția au fost alungați cei mai mulți (Audiani), nu numai ei, ci și creștinii nostri de acolo . . . *ἡμέτεροι ἐκεί Χριστιανοί* . . . Cine să fie . . . acei creștini din Dacia Traiană, pe cari Epifanie, aproape contemporan, îi numesc creștinii nostri de acolo? Ore nu trebuie să înțelegem, că în Dacia era o Biserică creștină, compusă numai din localnici, și cunoscută părinților Bisericii?“ . . . ⁵⁾

2. De altmintrelea, între Goți și locuitorii Daciei Traiane era destul contact, pentru ca creștinismul să se póta propaga și peste munți; căci având Goții episcopi și martiri, îi vor fi având și coloniștii romani din antea provincie.

La aceste argumente se pot opune următoarele considerațiuni:

1. La a) S. Niceta este zis „și Românul în cărțile noastre ritualistice.“ În care cărți ritualistice? Apostolul și Orologiul, editate de s. Sinod în Bucuresci la 1888, resp. 1892 nu sciú nimic despre un s. Nichita Roman sau Român. Tot așa de puțin sinaxarul din Liturgia și Aghiatasmar, aceleași edițiuni, ambele 1895. Nu mai mult Apostolul și Orologiul din Blaș, 1879 și 1869. În mineie, edițiunea s. Sinod, vol. Septembre, Bucuresci 1891, la biografia sfintului (pag. 209), autorul — fórte recent — vorbesce despre „România“, în care s'ar fi aflat martirul, dar ca el să fie fost Român, nu se scie nimic; mult mai puțin încă îl numesc ast fel numeroșele cântări vechi, cu care este cinstit acest sfint în același minei, pag. 200—9. În care cărți rituale decă?

¹⁾ Teoria I. c. pag. 182.

²⁾ Erbiceanu, Răspuns I. c. Nro 21.

³⁾ Erbiceanu, Ulfila I. c. pag. 765; Cfr. Același, Răspuns Nro 22.

⁴⁾ Erbiceanu, Răspuns I. c. Nro 22.

⁵⁾ Erbiceanu, Răspuns I. c. Nro 21.

¹⁾ G. Waitz, Über das Leben u. die Lehre des Ulfila, Hannover 1840, pag. 36—8, 40.

²⁾ Actele s. Sava, în „Acta Sanctorum“, vol. XI, Paris 1865, pag. 87—9, pe 12 Aprilie.

³⁾ S. Epifaniú I. c. pag. 828.

⁴⁾ Waitz I. c. după s. Hieronim, pag. 39.

⁵⁾ Actele citate.

⁶⁾ Tot ast fel Erbiceanu, Răspuns I. c. Nro 21.

⁷⁾ Mineiul prezis I. c. col. 403—4 și 423—4.

⁸⁾ Actele s. Niceta la Simeon Metafrastul I. c. vol. CXV, col. 703—12, pe 15 Sept.

⁹⁾ Erbiceanu, Răspuns I. c. Nro 21.

Urmând cercetările până în timpuri mai vechi, nu găsim epitetul „Român“ la s. Niceta nici în Prológele (1682—6) mitropolitului Moldovei Dosotei, nici în Viețile Sfinților din mân. Némțul (1807). Dacă deci s. martir Niceta se numește unde-va Roman sau Român, acesta, ca și „stratilatul“ la s. Sava din Goția, provine dintr'o reminiscența greșită a unor literați, cari cetiseră ore când despre Niceta, episcopul Romațianei, pôte un Roman, și au dat celui alalt Niceta, unui Got, singurul în sinaxarul lor, calificăția de Roman și Român. Așa ceva se găsește înse numai în cărți cu totul nerituate, că bună ore în „Carte de rugăciuni întocmită în al 33-lea an al domniei lui Carol I. cu binecuvintarea s. Sinod.“ Bucuresci 1899.

(Va urma.)

Érăși Di N. Iorga despre „Vechile Episcopii Românesci“.

În „Revista Română“ din Bucuresci, nr. 6, 1902. Di N. Iorga la sfârșitul studiilor sale „Sate și preoți din Ardeal“, scrie:

Pe când se tipăriau aceste studii, a apărut la Blaș o lucrare de un mare merit, datorită celui mai chemat dintre istoricii noștri de peste munți, părintelui canonic Dr. Augustin Bunea. În ea se cercetază mai pe larg o parte din subiectul lucrării mele: „Vechile episcopii românesci a Vadului, Geoagiului, Silvașului și Bělgradului.“ Cum am avut prilejul se spun și în „Convorbirile literare“, *) mă găsesc de aceeași părere cu pâr. Bunea în toate chestiile esențiale aprópe. Dar dimensiunile mai mari a scrierii sale, întrebuintarea unor isvóre de cari nu m'am folosit, privirea lucrurilor din un punct de vedere deosebit, au adus pe autorul „vechilor episcopii“ la ridicarea și deslegarea unor întrebări, la care nu mă oprisem. Cred că nicăiri n'asî puté să mă ocup de dînsele mai potrivit de cât la capétul acestor cercetări.

II.

Postul și medicina sau Ascetica și therapia.

(Continuare.)

Postul la Indieni, Egiptieni și al Pythagoreilor.

Oriental îndepărtat, și cu deosebî India și țările de la Himalaya, au fost și sînt și azi locurile de a deprinde cea mai mare, ca să nu zic și cea mai maltratătoare ascesă. Despre aseclii vechilor religiuni din Hindu, cât și despre credincioșii islamului, de pe ambe peninsulele, ne descriu călătorii și cunoscătorii vieții și moravurilor indice, casuri de postirile cele mai stricte și abia credibile și de o durată de neesplicat.

Viața singuraticilor Brahmini e mai mult cu ceva, ca postul continuu, și afară de

acesta toți locuitorii din Hindu sînt cel mai mari vegetariani. La așa ziși „haișiți“, vin casuri de postiri sau abstenență totală de mâncare în decurs de 8—10 zile foarte des înainte. Esercitarea continuă cum și o moderațiune estraordinară în gustarea mâncărilor și în zilele neoprte, cum și capacitatea de resistință a organismului așa esercitat, în legătură și cu clima, fac din indian pe cel mai mare virtuos de pe pămînt în ce privesce postul. Adaug la acest loc că cercetările făcute au constatat, că o nutriție pur vegetariană dispune corpul omeneșc, de a puté suporta mult timp o nutriție negativă. În o carte veche indiană: „Ayur-Veda“ a lui Snarutas, aflăm că postul strict și lung, e recomandat ca mijloc însemnat de therapia.

Sub durata postului, totă nutriția constă și constă și azi, în gustarea unui cir subțire făcut din orez, și e de admirat că cu acesta nutriție monotona și seraca de părți nutritive, e în stare indianul de a trăi luni întregi.

La finea secolului trecut și sub durata resbótelor, ce le-a purtat compania anglo-ostindica cu principii indigeni, fiind trupele engleze închise în o fortăreță și simțind lipsă mare de mijlóc de nutremnt, au fost rugat comandantele, de către Seapoysi — o parte de trupa indică ce aparțin corpului de armată englesă — ca lor să le deie numai apă, ér orezul, ce și așa era puțin în cetate, să-l țină și împartă între soldații englezi, zicend că ei și numai cu apă sînt în stare de a trăi mai mult timp.

Ca și Indienii, așa au fost și Egiptenii un popor moderat în mîncări. Povestile, ce întrecură cu vechimea lor tóte datele statistice a timpurilor mai nouă despre post, au avut influință de s'au alipit partea cea mai mare a poporului de vegetarianism. Spre susținerea acestui us, se îngrija preoțimea egiptena cu deosebire. Mîncarea de cărnuri în deosebi era mărginită la prescripte mai ca acele, ce le au și azi evreii întru alegerea și uciderea animalelor. Peste metoda de tăiere „schechitah“ numită, sau scris opuri întregi, și nu era permis a se mîncă nici o parte din animalul ucis, dacă nu se estrada din partea unui învățat numit la ei „moschosphragist“ un document cu sigil, cum-că garantéză că animalul e sănătos și că la uciderea lui s'au observat tóte ceremoniile prescrișelor religioșe; de es. să nu fi fost gémán, nici în jug, nici cu pete, nici cu coși, nici cu ochi de dupla colóre ș. a. ș. a.

Postul religios era foarte usuat la egipteni, ba preoții ajunau săptămîni întregi și se supunea la cele mai grele probe și prescrișe subtile.

Așa, dînșii nu mîncău pesci nici odată, ér carne foarte rar și numai de paseri; fructe bobóse și cépă nu mîncău nici când.

Postul cel mai strict era în timpul numit al „castimoniilor“ sau „agnie“ (grec.), și despre acest post, ce-l aveau în anumit timp a anului și era împrennat cu priveghiări și cu un fel de închipuire de curățire și renoire și a omului trupesc, și care l'a susceput și Pythagoras în sistemul său și l'a introdus între coloniile de aseclii ai lui în Italia de jos — s'a scris și s'au vorbit lucruri misterioșe. Cât ține acest post, nu era permis a bé vin, de care peste

tot se abțineau Egiptenii în totă viață; ba chiar și pânea — pôte cea cu aluat = artos — grec. în contrast cu cea nesărată = maza, — era interzisă. Ba mulți nu gustau nici oleul; ér preoților li era oprită în genere ori ce mâncare și beutură ce nu se trăgea din Egipt.

Postul la Evrei.

La Evrei erau în us posturi mai lungi ori mai scurte, ba și posturi generali, provinciali, înainte de ce întreprindeau o călătorie ori un resboi. Din aceste note se pare cum-că sorgintea despre dieta cartausică se reduce la epoca piramidilor, și că: tóte legile dietetice a părții cel mai mari din vechiul testament au nu numai o asemenare bătătoare la ochi cu praxa veche egiptenă despre post și abstenență, ci multe prescrișe dietetice din Pentateuc consună din cuvînt în cuvînt cu cele egiptene. Esemplul poporului egiptean, ce din firea lui avé inclinare spre ascesă, n'a putut rămâné fără influință asupra poporului evreesc, ce trăia în mod ușuratic și nu avé capacitate de resistință, și în faptă evreii ortodoxi, în ce privesce postirea, sînt foarte consciințioși, așa în cât pot zice, că de es: în sərbătórea lor „Jom Kippur“ postesc mai strict de cât mulți creștini în Vinerea mare. Din partea lui Moisi ab origine a fost statorită numai o zi de sərbătóre: 10 Sept. ziua „împăcării“ ca zi strictă de post, dar îndată mai în colo a devenit us de a posti mai mult și mai des; așa, pe timpul profetului Zaharia, se ținea 4 zile (Zah. 8. 19.) cari zile de post și azi pentru anumiți evlavioși se consideră ca de obligătoare, pe cum: 10 Decembre în aducerea aminte de asediarea Ierusalimului de către Nebucadnesar; 17 Iunie întru memoria deosebitelor zile de nefericire din istoria Iudaică; apoi ziua a 9-a a lunii a V. Af, în memoria risipirei de două ori a templului prin Nebucadnesar și Titus; în acesta zi (tischah beaf) s'a observat și se observéză cu mare strictetă postul respective ajunul; ba spre aceea zi se fac de mai înainte, de la începutul lunii Af, pregătiri igienice-ascetice, că se abștin de la carne și vin; acesta e un fel de pregătire sau acomodare încetișoră, ce stă singuratică în praxa lor de postire și merită o considerare specială, așa de es: prânzul din urmă il au în presara zilei, și e foarte simplu și miserabil, că constă numai din linte și ouă, cari sînt mîncările de doliu la evrei. În ziua următoare nu li permis nici a mîncă, nici a bé până după apunerea sórelui, de la acesta regulă nu se pot subtrage nici chiar muțerile însărcinate. Postul al 4-a general se ține la 3 Sept. — ziua anului nou „Isru chag“ — întru aducerea aminte de uciderea lui Gedaljah, și se numește și „Zom Gedaljah“ = postul Gedaljei. Afară de aceste zile oficiale de post, au fost ordinate, pe timpuri de doliu general, de către Rabineri, în tóte timpurile zile anumite de penitență, de rugăciune și de post.

De un interes igienic deosebit sînt între atari zile, cele ce se ordinau la erumperea de epidemii.

(Va urma.)

*) Veđi nrul de la 1 April 1902.

Bibliografie.

În editura cunoscutel reviste săptămânale „Bunul Econom” (revistă pentru agricultură, industrie și comerț), din Orăștie, apar o serie de broșuri de interes agricol, cari merită o deosebită atențiune din partea cărturarilor nostri, cari se interesază de propășirea țaranului nostru. Fie care broșură conține unul sau mai multe capitole din ramurile agriculturii, creșterea vitelor, grădinărit etc. și toate laolaltă vor forma o bibliotecă agricolă completă pentru țaranul nostru. Stilul în care sînt scrise este scurt și precis. Limba deși la înțelesul celor mai puțin știutori de carte este lipsită de provincialisme și barbarisme. Pînă acum au apărut: Brosura 1: Despre nutrețurile ierboase, cositurile, prepararea fînului și pășunile. Brosura 2: Porcii, oile și caprele. Brosura 3: Sămînța plântelor agricole și sămînatul lor. Prețul broșurei Nr. 1, 2 și 3 câte 30 fileri (pentru România 50 bani). Se pot comanda la administrațiunea revistei „Bunul Econom” în Orăștie (Szászváros), la librăria W. Krafft, Sibiu, pe cum și la toate librăriile din patrie. Revîndătorilor se dă un rabat potrivit.

A apărut:

„Semănătorul”, Nr. 20 cu următorul sumar: Învierea (poezie), M. Eminescu. — Pe donă fete. Ioan Gorun. — Hulitorul Zeilor Capaneu (poezie), G. Coșbuc. — Îndurare. I. A. Basarabescu. — Vis (poezie), M. Eminescu. — Pămînt și apă, C. Hodoș. — Cugetări, M. Eminescu. — Prima filă (poezie), Zedej. — M. Eminescu. — Poezii postume. A. Vlașuța. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foil noastre, trimițindu-se banii înainte cel puțin pe $\frac{1}{2}$ an.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românești a Vadului, Geacagiului, Silvașului și Bălgradului.** Blaș 1902, pag. 152. preț 2 cor. 50 fil.

Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750. făcută de vicariul episcopesc Petru Aron și publicată de Dr. Augustin Bunea, canonic mitropolitan. Sibiu 1901. Costă 1 cor. + 10 fil. porto și se poate procura de la Rsmul autor Dr. Augustin Bunea în Blaș.

Emil Bougaud: **Mama sfîntului Augustin**, traducere de Salba, tipărită cu cheltuiela și îngrijirea dlui prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul broș. 3 cor. legată în lux 4 cor. Se poate procura de la editor și tipografia archidieceșană, alăturând și speșele de porto postal 30 fil.

Posta „Unirii”.

— f. — N'are nici un rost.

Corresp. Așteptăm raport detaiat.

A. Credem, că în numărul următor va veni la rînd și scrisoarea Dtale, cu al cărui cuprins noi nu ne identificăm, îl vom publica înse pe răspunderea Dtale, ca să nu mi se impute, că nu dăm cuvînt și învătărilor, a căror interese ni-s chiar așa de apröpe mai ca ale preoților.

Vale. A fost deja culésă cealaltă. Pe viitor comunică-ne îndată lucruri ce cređi, că ne interesază și publicăm bucuros.

Pestaniul. Ne pare rău, că a întarziat pentru numărul acesta, ér pentru celalalt multe își vor pierde din actualitate. Vom face totuși ceva să se potrivésă.

Al. Tipăritura cerută n'a mai apărut? tare am dori să o avem.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domsa.

Inserate.

Christoph-Lack se pot vâpși (colora) padimintele caselor, fără de a se întrempe folosirea acestora, fiind că au are mirosul cel nepădărit, cum și uscarea țarzie și scorfășă, ce o au vâpșelile și lacul de oile. Afără de acestea modul întrebunțării lui e de tot simplu, în cât îl poți face fie cine.

Cu veritabilul Christoph-Lack se pot vâpși (colora) padimintele caselor, fără de a se întrempe folosirea acestora, fiind că au are mirosul cel nepădărit, cum și uscarea țarzie și scorfășă, ce o au vâpșelile și lacul de oile. Afără de acestea modul întrebunțării lui e de tot simplu, în cât îl poți face fie cine.

Depozite în: (22) 4-15 Sibiu: Franz Jahn Söhne. Blaș: Ludovic Schuller.

Nr. 86—1902.

(26) 1—1

Licitație minuendă.

În 15 Maiu, st. n. a. c. se va ține în școala gr. cat. din Vârșiz la 2 ore p. m. licitațiune minuendă pentru edificarea bisericii gr. cat. după planul și preliminarul de spese în suma de 14303 cor. 96 fil. pe lângă materialul de pără. nășip. 200 bucăți lemne de brad; 60 trăsuri pentru vectorarea varului și cărămidei. săpatul fundamentului pe cum și apa necesară, prestat de cătră comuna bisericășă.

A apărut:

SE. EVANGELIE

a Domnului și Dumnezeului nostru Isus Christos,

revădută după originalul grecesc și acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preainălțatului Împărat al Austriei și Rege Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I. cu binecuvîntarea Preasfîntitului nostru Archiepiscop și Mitropolit de Alba-İulia și Făgăraș Dr. Victor Mihályi de Apșa.

Blaș 1900.

De la sfînta Unire 200.

Prețul unui exemplar costă crud: **17 cor.**, broșurat: **17 cor. 30 fil.**, ér legat în pele roșie, cu cadru aurit pe table, cu cei patru Evangeliști, cu cruce și cu copcie: **25 cor.** Legătură mai elegantă se compută după calitatea pele și a decorațiunilor, cari se vor dori.

Condițiunile de licitație pe cum și planul, preliminarul de edificare, se pot vedé în cancelaria parochială; cei ce doreșe a participa la acésta licitațiune sînt îndatorați a depune după suma de 14303 cor. 96 fil. vadiu de 5% în bani gata ori hârtii de valöre sigure. Vadiul acesta rămânend drept cautiune, se va întregi cu 5% reținend din fie care rată, ce va fi a se plăti întreprindătorului respectiv.

Ofertele prezentate în scris și sigilate, până la terminul suprascris să se trimită oficiului parochial gr. cat. în Vârșiz p. u. Ditró, la olaltă cu vadiul amintit, la cas contrar nu se vor lua în considerare.

Vârșiz, la 28 April 1902.

Petru Moldovan
paroch gr. cat.

Nicolău Urzica
curator primar.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blaș)

(valabil din 1 Maiu 1902).

cătră	gara		de la
Teuș — Tövis			
228	persöne	persöne	102
1255	mixt	mixt	219
735	accelerat	accelerat	904
Copșa — Kis-Kapus			
107	persöne	persöne	226
221	mixt	mixt	1253
905	accelerat	accelerat	734
Sóvárád			
325	mixt	mixt	848
248			650